

Hanne-Maria Leppäranta, Mikko Hätilä, Nora Korhonen.

Henkilökohtaisen budjetin markkinat Pirkanmaalla.
Kyselytutkimus maaliskuussa 2018

17.5.2018

Sisällys

1	Johdanto	2
2	Kyselytutkimuksen toteutus	4
3	Kyselytutkimuksen tulokset.....	6
3.1	Vastaajien taustatiedot.....	6
3.3	Kiinnostaisiko sinua kokeilla henkilökohtaista budjettia, jos se olisi mahdollista?.....	8
3.4	Tarvitsetko apua henkilökohtaisen budjetin suunnitteluun ja käyttämiseen?.....	11
4	Kuntakohtaiset tulokset	13
4.1	Hämeenkyrö.....	13
4.2	Kangasala	15
4.2.1	Pälkäne.....	16
4.3	Lempäälä.....	17
4.4	Nokia.....	18
4.5	Pirkkala.....	20
4.6	Sastamala	21
4.7	Tampere.....	22
4.7.1	Orivesi	23
4.8	Valkeakoski.....	25
4.9	Ylöjärvi	26
5	LIITTEET	27

17.5.2018

1 Johdanto

Henkilökohtaisen budjetin palvelusetelikokeilun tavoitteena on ollut tuottaa tietoa, jota voidaan hyödyntää maakuntavalmistelussa ja valinnanvapauspilotin suunnittelussa. Henkilökohtainen budjetti on valinnanvapauslain kokonaisuuksista ensimmäinen, joka astuu voimaan, mutta se on jäänyt valtakunnallisessa valmistelussa taka-alalle. Tätä raporttia kirjoittaessa Suomessa henkilökohtaista budjettia on kokeiltu yksittäisissä hankkeissa tai yksittäisten kaupunkien pienimuotoisena toimintana, joissa kaikissa asiakasmäärät ovat jääneet muutamiiin kymmeniin henkilöihin. Karkeasti arvioituna henkilökohtaista budjettia on eri hankkeiden kautta käyttänyt alle 200 ihmistä. Toteutustavat, kriteerit ja arviointi ovat vaihdelleet kokeiluittain.

Henkilökohtaisen budjetin palvelusetelikokeiluun osallistui Pirkanmaalla kolmetoista kuntaa: Tampere ja Orivesi, Ylöjärvi, Nokia, Pirkkala ja Vesilahti, Kangasala ja Pälkäne, Lempäälä, Valkeakoski, Hämeenkyrö ja Sastamalan yhteistoiminta-alue, johon kuuluu Punkalaidun. Palvelusetelikokeilun kuntien lisäksi kevään 2018 valinnanvapauspilotin hakuun osallistuivat Ikaalinen, Akaa ja Urjala. Näiden 16 kunnan väestöpohja on 93,4 % koko Pirkanmaan väestöstä. Kuntien nykyisten asiakasmäärien perusteella on laskettu, että valinnanvapauspilottikuntien alueella Pirkanmaalla asuu noin 20 000 ikäihmistä tai vammaista henkilöä, jotka käyttävät tällä hetkellä kunnallisia palveluita. Jos arvioidaan, että heistä 60 %:lla olisi valinnanvapauslain edellyttämä laaja-alainen ja pitkäaikainen tuen tarve, Pirkanmaan tulevassa maakunnassa täytyy olla valmiudet tarjota henkilökohtaista budjettia 11 000 ikäihmiselle, kehitysvammaiselle tai vammaiselle asiakkaalle.

Tampereen kaupunki on toteuttanut aiemmin kolme erilaista henkilökohtaisen budjetin hanketta tai kokeilua, joissa on kehitetty henkilökohtaisen budjetin asiakasprosessia. Palvelusetelikokeilun fokuksena on aiemman osaamisen ja hyvien käytäntöjen skaalaaminen maakunnalliselle tasolle. Siksi myös kyselytutkimuksen kysymykset muotoiltiin vastaamaan määrällisiin kysymyksiin. Haluttiin tietää, miten moni olisi kiinnostunut kokeilemaan henkilökohtaista budjettia, kuinka moni tarvitsee henkilökohtaisen budjetin käyttämisessä tukea, ja millaisia palveluita sillä halutaan hankkia. Kysymykset palvelivat sekä maakuntavalmistelua henkilökohtaisen budjetin vaatimien resurssien arvioimiseksi että Pirkanmaalla toimivia palveluntuottajia, jotka saivat tietoa asiakkaiden toivomista palvelusisällöistä. Taustatietoina asiakkailta tiedusteltiin ikää, sukupuolta ja nykyisten palvelujen käyttöä. Kysymysten määrää rajattiin tietoisesti, jotta kyselytutkimuksen täyttämisen asiakaskäynnin yhteydessä olisi mahdollista, eikä kynnys vastaamiseen nousisi kovin korkeaksi asiakkaille jotka saivat kyselyn postitse kotiinsa.

17.5.2018

Kyselytutkimukseen vastasi 820 vastaajaa. 56 % vastaajista olivat kiinnostuneita tai mahdollisesti kiinnostuneita kokeilemaan henkilökohtaista budjettia. 73 % kaikista vastaajista ilmoitti tarvitsevansa tai mahdollisesti tarvitsevansa apua henkilökohtaisen budjetin suunnitteluun ja käyttöön. Monet vastaajat, jotka eivät tällä hetkellä ole kiinnostuneita valitsemaan henkilökohtaista budjettia, kokevat silti tarvitsevansa apua. Tämä herättää kysymyksen siitä, miten monta ei-vastaajaa muuttuisi kyllä tai ehkä-vastaajiksi mikäli tukea ja apua budjetin käyttöön olisi riittävästi saatavilla. Aiemmin toteutettujen kokeilujen perusteella viranomaisen ohjaus- ja neuvontapalvelujen rooli korostuu henkilökohtaisen budjetin asiakkuuksissa. Vaikka asiakkaan budjettia käytännössä hallinnoisi lähiomainen asiakkaan toiveiden mukaisesti, myös lähiomainen tarvitsee tukea ja neuvontaa.

Lisäksi suuri tuen tarve nostaa esiin huolen niistä henkilöistä, joilla ei ole perheenjäseniä jotka kykenisivät auttamaan. Valinnanvapauslain luonnos edellyttää, että asiakas pystyy valitsemaan ja hankkimaan omat palvelunsa. Kykyä tehdä valintoja ohjeistetaan tulkitsemaan samalla tavalla kuin henkilökohtaisessa avussa, jossa eleet ja viittomat ovat riittäneet tahdonilmaisiksi. Palvelujen hankkiminen on kuitenkin huomattavasti vaikeampi tehtävä. Mikäli asiakas ei pysty tähän itsenäisesti, hän voi käyttää apuna lähiomaista tai laillista edustajaa. Tampereen aiemmissa kokeiluissa tämä on toteutettu erottamalla päätöksenteko ja asiakkaan neuvontatehtävä toisistaan, mutta tämä ei enää ole jatkossa mahdollista mikäli valinnanvapauslakia tulkitaan yllä kuvatulla tavalla.

Jos asiakkaalla ei ole muuta edustajaa kuin yleinen edunvalvoja, joka lähettää laskun joka kerrasta kun yhdessä mietitään montako euroa laitetaan mihinkin palveluun, hän joutuu käytännössä maksamaan valinnanvapautensa käytöstä. Tämä rajaa henkilökohtaisen budjetin monen yksinäisen kehitysvammaisen tai vanhuksen ulottumattomiin ja kohtelee heitä epätasa-arvoisesti muihin kansalaisiin verrattuna. Valinnanvapauden pitää kuulua kaikille. Myös niille, joiden ainoa omainen on viranomainen.

Tampereella 8.5.2018

Hanne-Maria Leppäranta

17.5.2018

2 Kyselytutkimuksen toteutus

Kyselytutkimus toteutettiin yhteistyössä palvelusetelikokeiluun osallistuvan kolmentoista kunnan (Tampere ja Orivesi, Ylöjärvi, Nokia, Pirkkala ja Vesilahti, Kangasala ja Pälkäne, Lempäälä, Valkeakoski, Hämeenkyrö ja Sastamalan yhteistoiminta-alue, johon kuuluu Punkalaidun) kanssa. Palvelusetelikokeilu teki tutkimussuunnitelman ja kuntien vastaavat viranomaiset myönsivät tutkimusluvan kyselytutkimuksen toteuttamista varten.

Kyselytutkimusta toteutettiin neljällä eri tavalla ajalla 5.3. - 16.4.2018:

1) Jokaista sosiaalipalveluista vastaavaa kuntaa (10) pyydettiin toimittamaan 100 nimeä ja osoitetta ikäihmisten- tai vammaispalvelujen asiakasrekistereistään. Asiakkaista ei pyydetty muita tietoja. Osoitteita saatiin hieman toivottua vähemmän, vajaat 900 kpl. Näille asiakkaille postitettiin asiakaskirje, kyselylomake ja postimaksuton vastauskuori 15.3.

2) Kuntien asiakastyöntekijöitä pyydettiin täyttämään kyselylomake yhdessä asiakkaan kanssa tapaamisajoilla maaliskuussa 2018. Kunnat arvioivat itse, millaisissa tilanteissa tämä oli mahdollista ja tarkoituksenmukaista. Etukäteen todettiin, että esimerkiksi kotihoidon lääkkeenjakoikäynnillä lomakkeen täyttäminen ei onnistuisi ajan rajallisuuden vuoksi. Yhdessä kunnan työntekijän kanssa täytettyjä kyselyvastauksia saatiin Tampereen vammaispalvelutoimistosta sekä Hämeenkyrön ja Valkeakosken vanhuspalveluista. Tämä heijastuu vastaajien määrässä erityisesti Hämeenkyrön ja Valkeakosken kohdalla muihin saman kokoiisiin kuntiin verrattaessa.

3) Haastattelut toteutettiin 6.3. - 11.4.18, jolloin hankkeeseen palkatut korkeakouluharjoittelijat haastattelivat henkilökohtaisen budjetin kohderyhmään kuuluvia asiakkaita 38 paikassa ympäri Pirkanmaata. Vammaispalvelujen käyttäjiä haastateltiin yhteensä 21 päiväkeskuksessa, työtoimintakeskuksessa, asuntolassa sekä kerhossa. Vanhuspalvelujen käyttäjiä tavoitettiin 17 eri paikassa. Koska palvelusetelikokeilu toimii yhteistyössä Ikäneuvo-hankkeen kanssa, tapahtui suurin osa ikäihmisten haastatteluista Lähitoreilla. Tätä kautta saatiin kerättyä vastauksia myös niiltä kuntalaisilta, jotka eivät haastattelun hetkellä olleet palvelujen piirissä. Lähtorien lisäksi ikäihmisiä haastateltiin palvelutaloissa ja päiväkeskuksissa.

4) Kyselyyn saattoi vastata myös verkossa. Hanke oli yhteydessä paikallisiin vanhus- ja vammaisjärjestöihin. Heitä pyydettiin välittämään jäsenilleen tietoa kyselytutkimuksen käynnistymisestä sekä internetosoitetta, jossa jäsenten toivottiin käyvän vastaamassa kyselyyn.

17.5.2018

Kyselytutkimus (ks. liite 1) koostui neljästä kysymyksestä sekä taustatiedoista, joihin kuului vastaajan ikä, sukupuoli ja paikkakunta. Ensimmäinen kysymys koski vastaajan nykyisiä palveluita: *"Saatko tällä hetkellä kotikunnastasi ikäihmisten tai vammaisten palveluita?"* Vastausvaihtoehtoina oli neljä palvelukategoriaa; kotihoidon tukipalvelut, kotipalvelu omaan kotiin, ikäihmisten asumispalvelu ja vammaispalvelu. Viides vaihtoehto oli, ettei vastaaja saanut kotikunnastaan mitään ikäihmisten tai vammaisten palveluita.

Kyselytutkimuksen toinen kysymys koski vastaajan kiinnostusta henkilökohtaisen budjetin kokeilemista kohtaan: *"Kiinnostaisiko sinua kokeilla henkilökohtaista budjettia, jos se olisi mahdollista?"* Vastausvaihtoehtoja oli kolme: kyllä, ei tai ehkä. Samoin kolmannessa kysymyksessä: *"Tarvitsisitko apua henkilökohtaisen budjetin suunnitteluun ja käyttämiseen?"*

Kyselytutkimuksen neljäs ja viimeinen kysymys oli avoin: *"Millaisia palveluita haluaisit henkilökohtaisella budjetillä hankkia?"*

Kyselytutkimuksen ensimmäiset alustavat tulokset esiteltiin 16.4.18 hankkeen projektiryhmässä sekä 18.4. ja 25.4.18 Ikäneuvo-hankkeessa mukana olevien asiakasohjaajien tapaamisissa. Lopulliset tulokset julkistettiin 17.5.18 Pirkanmaan yrittäjien hankintaklinikalla.

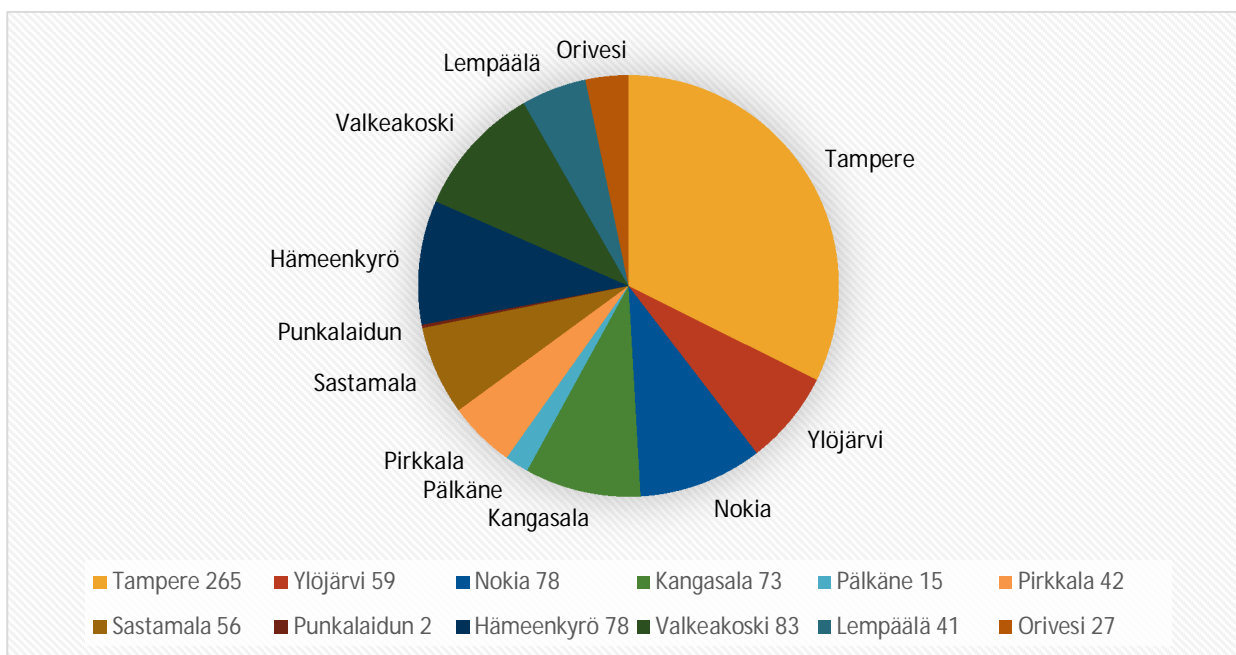
17.5.2018

3 Kyselytutkimuksen tulokset

3.1 Vastaajien taustatiedot

Henkilökohtaisen budjetin kyselytutkimukseen vastasi yhteensä 820 henkilöä, joista 487 oli naisia ja 333 miehiä.

Valtaosa vastaajista (265 henkilöä) ilmoitti kotikunnakseen Tampereen. Toiseksi eniten vastauksia tuli Valkeakoskelta, 83 kappaletta. Hämeenkyröstä, Nokialta ja Kangasalta saatiin jokaisesta yli 70 vastausta. Vähiten vastauksia saatiin Punkalaitumelta, 2 kappaletta, ja Vesilahdesta, josta ei kyselytutkimusta varten tavoitettu yhtään kunnan asukasta.

Kaavio 1: Vastaajat kunnittain, suhteellinen osuus

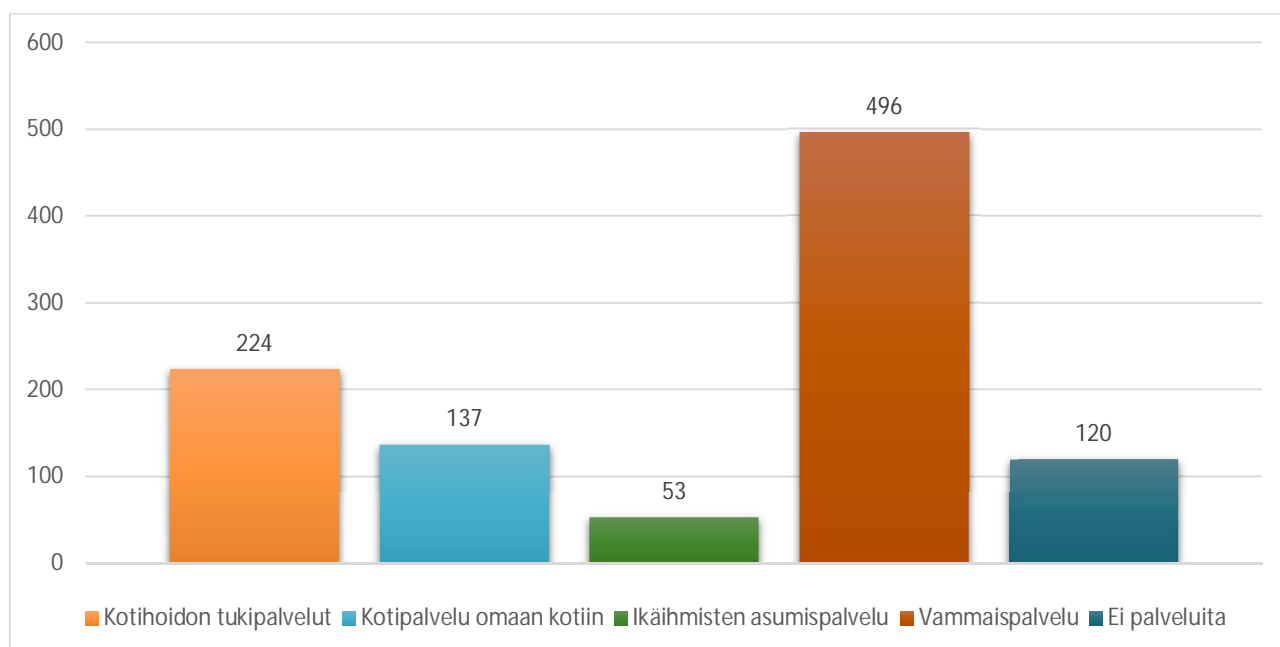
Vastaajista 224 kertoi saavansa kotikunnastaan kotihoidon tukipalveluita: ateriapalvelua, turvapuuhelinpalvelua, siivouspalvelua, kauppapalvelua, kuljetuspalvelua tai päivätoimintaa. 137 vastaajaa sai kotipalvelua omaan kotiin, esim. kotihoidon käyntejä. Ikäihmisten asumispalvelua, kuten perhehoitoa, palveluasumista tai tehostettua palveluasumista, sai 53 vastaajaa. Suurin osa vastaajista, 496 henkilöä, ilmoitti saavansa kotikunnastaan vammaispalvelua. Vammaispalveluihin kuuluu esim. lyhytaikainen avustajapalvelu, henkilökohtainen apu, päivä- sekä työtoiminta. Ikäihminen saattaa

17.5.2018

saada vammaispalvelujen alaista kuljetuspalvelua, mikä osaltaan lisää vammaispalvelujen käyttäjien suurta edustusta tutkimuksessa.

Vastaajista 121 ilmoitti, etteivät he saa kotikunnastaan mitään ikäihmisten tai vammaisten palveluita. Lähtöreilla haastatellut vastaajat olivat pääasiassa ikäihmisiä, jotka eivät vielä tarvinneet kunnan myöntämää palvelua. Kaikki vastaajat eivät myöskään tienneet, mitä kunnan tuottamiin palveluihin kuuluu. Esim. omaishoidettavat ikäihmiset eivät useinkaan mieltäneet omaishoitoa kunnalliseksi palveluksi. Osa haastatelluista ikäihmisistä taas koki kysymyksenasettelun olevan väärässä: he eivät saa palveluita, vaan maksavat näistä. Niiden vastaajien osuus, jotka eivät kotikunnastaan saa ikäihmisten tai vammaisten palveluita, saattaa todellisuudessa olla merkittävästi pienempi kuin 121 henkilöä.

Kaavio 2: Käyttäjät saamiensa palvelujen mukaan

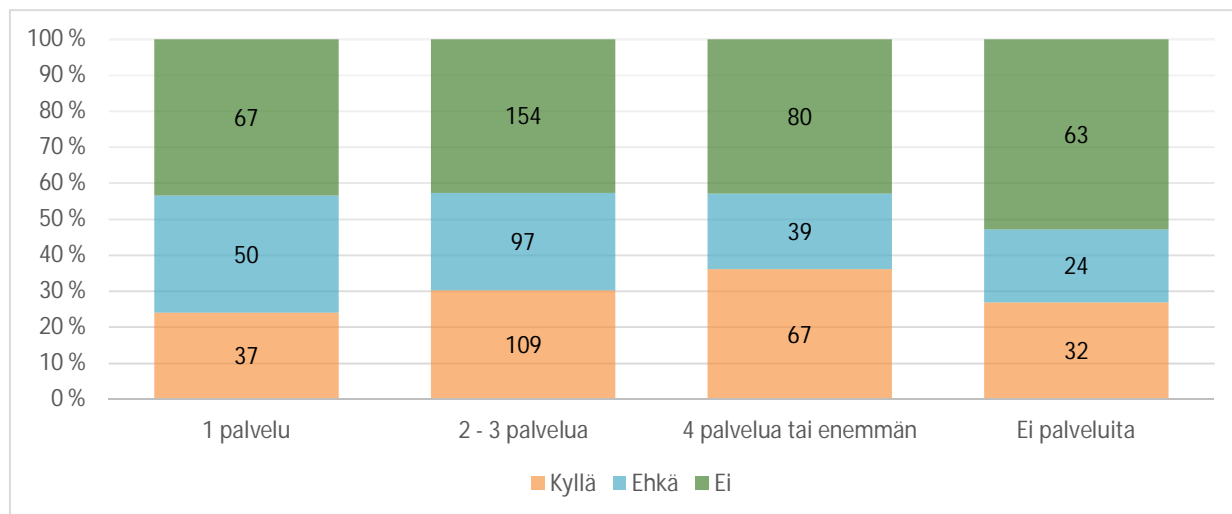
Vastaajista 154 kertoi saavansa kotikunnaltaan yhtä sosiaalipalvelua, 360 vastaajaa sai 2 - 3 palvelua ja 186 neljä palvelua tai enemmän. 119 vastaajaa ilmoitti, ettei saa kotikunnastaan mitään vanhus- tai vammaispalvelua. Valinnanvapauslain mukaan henkilökohtainen budjetti voidaan myöntää asiakkaille, joilla on pitkäaikainen ja laaja-alainen tuen tarve. Mikäli palvelujen määrää käytettäisiin rajaavana kriteerinä, vastaajia, jotka saivat vähintään kahta kunnallista palvelua, oli tutkimuksessa 546. Heistä 176 ilmoitti olevansa kiinnostunut kokeilemaan henkilökohtaista budjettia ja "ehkä" heistä vastasi 136.

17.5.2018

Kaavio 3: Palveluiden määrän suhde kiinnostukseen henkilökohtaista budjetointia kohtaan

3.3 Kiinnostaisiko sinua kokeilla henkilökohtaista budjettia, jos se olisi mahdollista?

Kaikista kyselyyn vastanneista 245 henkilöä, eli noin 30 prosenttia, ilmaisi kiinnostuksensa henkilökohtaisen budjetin kokeilemista kohtaan. Vastanneista 364 henkilöä, noin 44 prosenttia, ei puolestaan olisi henkilökohtaista budjettia kiinnostunut kokeilemaan, vaikka se olisi mahdollista. "Ehkä" kiinnostuneita kaikista vastaajista oli 210 henkilöä, 26 prosenttia.

Kiinnostus henkilökohtaisen budjetin kokeilemista kohtaan oli tilastollisesti suurempaa nuorempien vastaajien ryhmissä. Alle 25 -vuotiaista henkilökohtaista budjettia olisi kiinnostunut kokeilemaan 45 prosenttia vastanneista, 40 henkilöä. 25 - 40 -vuotiaista vastaajista henkilökohtaista budjettia olisi kiinnostunut kokeilemaan 33 prosenttia eli 41 henkilöä ja 40 - 55 -vuotiaista vastaajista 43 prosenttia eli 56 henkilöä. Syytä, miksi 25 - 40 -vuotiaiden vastaajien kiinnostus oli vähäisempää, ei tiedetä. Tämän ikäisiä vastaajia tavoitettiin runsaasti haastattelukäynneillä päivä- ja työtoimintayksiköissä, ja valtaosa vastanneista ilmaisi olevansa nykyisiin palveluihinsa melko tyytyväisiä. Osassa haastatteluja ilmeni, etteivät kehitysvammaiset henkilöt tunne tarjolla olevia vaihtoehtoja palvelujensa toteuttamiselle, eivätkä he usko niiden toteutumiseen. Eräs haastatelluista kertoi, etteivät hänen asumisyksikkönsä henkilökunnan resurssit riitä kuin pyörätuolien asetteluun television ääreen, mutta totesi, ettei tilanne ole sen kummempia missään muussakaan yksikössä. Ikääntyneiden kehitysvammaisten henkilöiden kohdalla kiinnostuksen puutteeseen valinnanmahdollisuutta kohtaan saattaa vaikuttaa vanha laitostausta: ajatus valinnanvapaudesta saattaa tuntua vieraalta ihmiselle, joka on tottunut rutiineihin, vahvaan strukturiin ja siihen, että joku muu tekee päätökset.

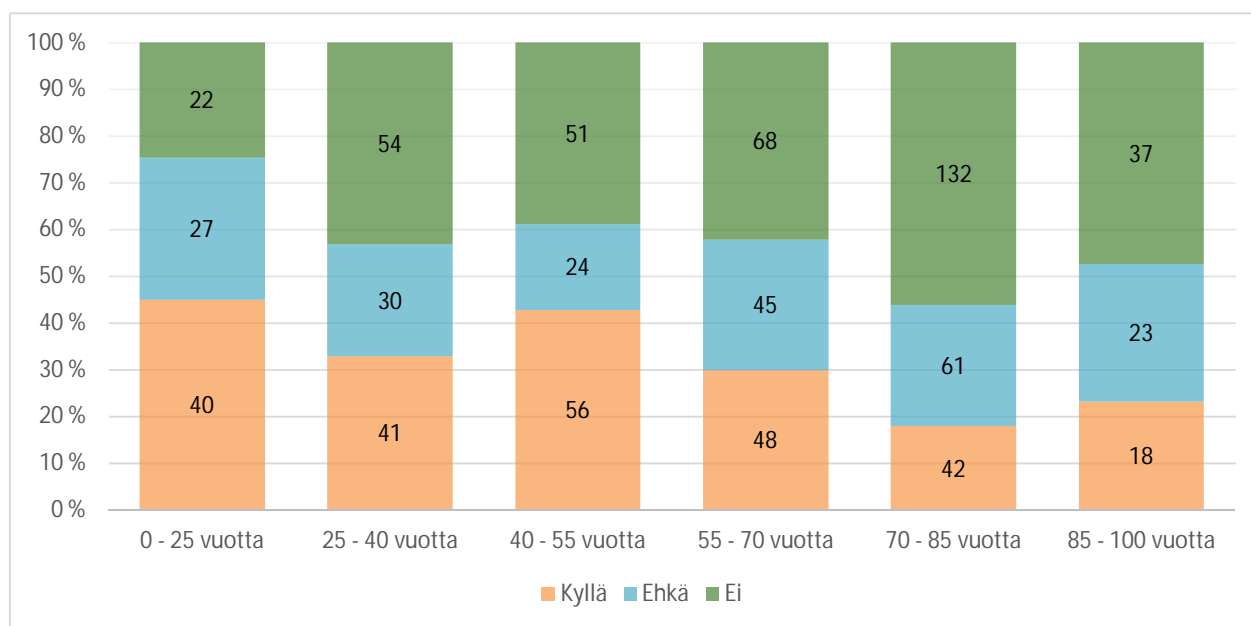
55 - 70 -vuotiaista vastaajista 30 prosenttia eli 48 henkilöä ilmaisi kiinnostuksensa henkilökohtaisen budjetin kokeilemista kohtaan. Tämän ikäluokan kohdalla henkilökohtaisella budjetilla hankittavista

17.5.2018

palveluista korostuivat erityisesti terveydenhoidon palvelut sekä kuntoutus: vastaajien toiveissa oli ylläpitää omaa kuntoaan niin, että siirtymistä raskaampien palvelujen piiriin voitaisiin viivyttää. Monet terveydenhuollon palvelut kuuluvat suoran valinnan palveluihin, jotka valinnanvapauslain mukaan rajautuvat henkilökohtaisen budjetin ulkopuolelle.

Vähiten kiinnostusta henkilökohtaisen budjetin kokeilemista kohtaan oli ikäluokassa 70 - 85 -vuotta. Heistä vain 18 prosenttia ilmaisi kiinnostuksensa henkilökohtaisen budjetin kokeilemista kohtaan. Juuri tämän ikäisiä henkilöitä haastateltiin paljon Lähitoreilla. Useimmat kävijät eivät saaneet kunnallisia palveluita, eivätkä ne olleet heille ajankohtaisia. 85 - 100 -vuotiaista vastaajista 23 prosenttia oli kiinnostunut kokeilemaan henkilökohtaista budjettia. Heidän ikäluokkansa toiveissa oli ennen kaikkea päästä asumaan valitsemaansa palveluasuntoon viimeistään silloin, kun omassa kodissa asuminen ei enää tule kyseeseen.

Kaavio 4: Kiinnostus henkilökohtaista budjettia kohtaan ikäluokittain

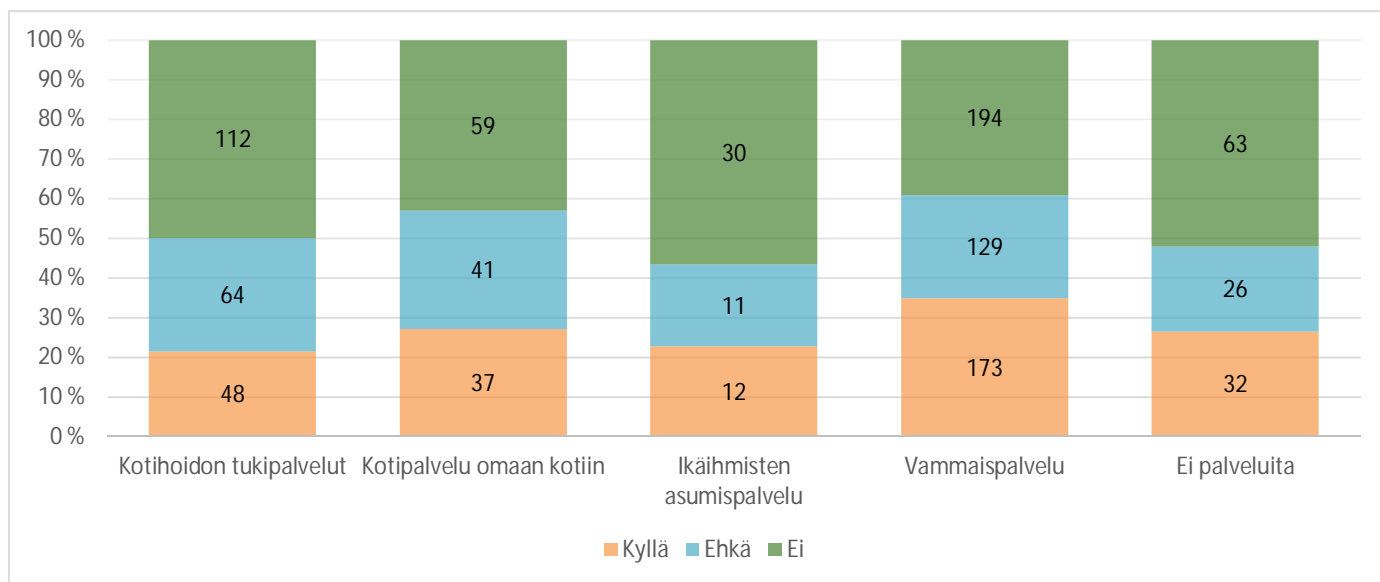
Vammaispalvelujen käyttäjät olivat kiinnostuneempia kokeilemaan henkilökohtaista budjettia kuin muut asiakasryhmät. Heistä 173 vastaajaa eli 35 prosenttia ilmaisi olevansa kiinnostunut kokeilemaan henkilökohtaista budjettia. Vähiten kiinnostusta oli ikäihmisten asumispalvelujen asiakkaiden keskuudessa. 57 prosenttia ikäihmisten asumispalveluita käyttävistä vastaajista (30 kpl) kertoi, etteivät he ole kiinnostuneita kokeilemaan henkilökohtaista budjettia.

17.5.2018

Kotipalvelua saavista asiakkaista 27 prosenttia (37 vastaajaa) oli kiinnostunut kokeilemaan henkilökohtaista budjettia. Henkilöistä, jotka olivat ilmoittaneet, etteivät saa ikäihmisten tai vammaisten palveluita henkilökohtaisen budjetin kokeilemisestä oli kiinnostunut 26 prosenttia eli 32 vastaajaa.

Kaavio 5: Saadun palvelun suhde kiinnostukseen henkilökohtaista budjettia kohtaan

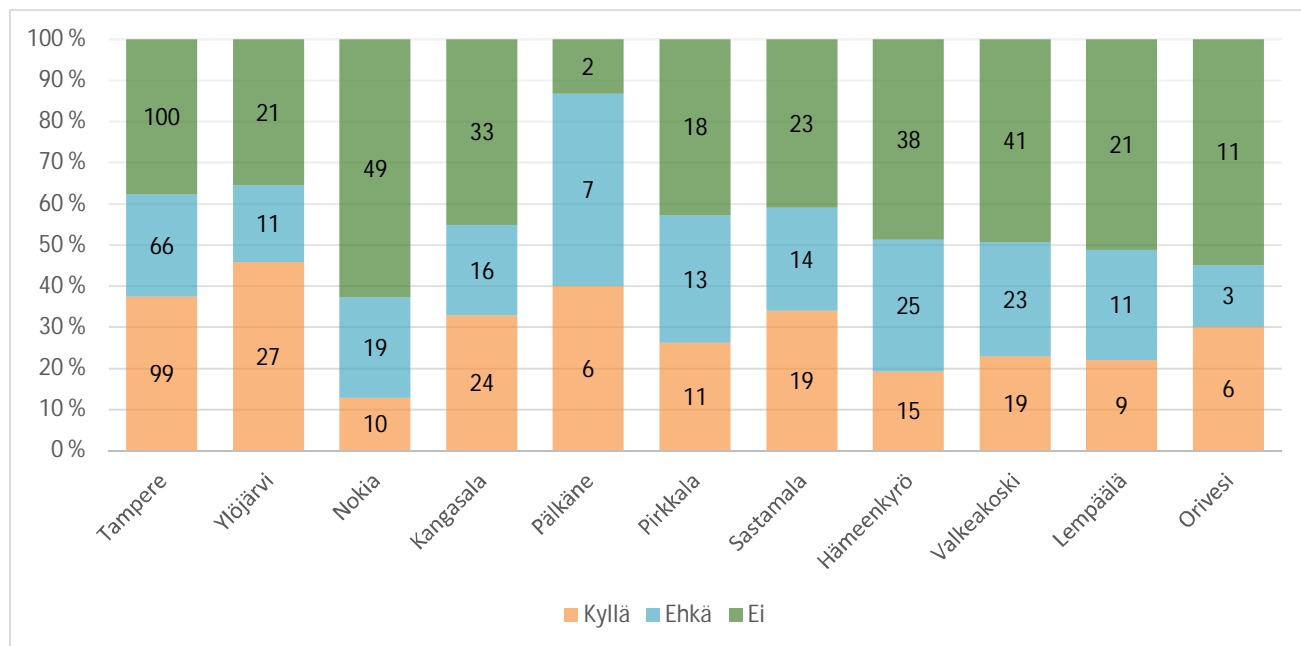
Kuntakohtaisia eroja suhteessa henkilökohtaisen budjetin kiinnostavuuteen ilmeni kyselytutkimuksessa jonkin verran. Kiinnostuneimpia henkilökohtaisen budjetin kokeilemisestä olivat ylöjärveläiset (46 prosenttia), pälkäneläiset (40 prosenttia) sekä tampereläiset (37 prosenttia). Vähiten kiinnostuneita oli Nokiolla (13 prosenttia). Nokiolla ei-vastauksia oli myös eniten: 63 prosenttia nokialaisista vastaajista ilmoitti, ettei heitä kiinnostaisi kokeilla henkilökohtaista budjetointia. Kuntakohtaisia vastauksia vertaillen on huomioitava vastausmäärien erot.

Tuloksia on analysoitu kuntakohtaisesti niiden kuntien osalta, joissa vastaajia oli yli viisi. Mikäli kunta järjestää sosiaalipalvelunsa yhteistyössä toisen kunnan kanssa, isäntäkunnan tiedot sisältävät molempien tiedot.

17.5.2018

Kaavio 6: Kiinnostus henkilökohtaista budjettia kohtaan kunnittain

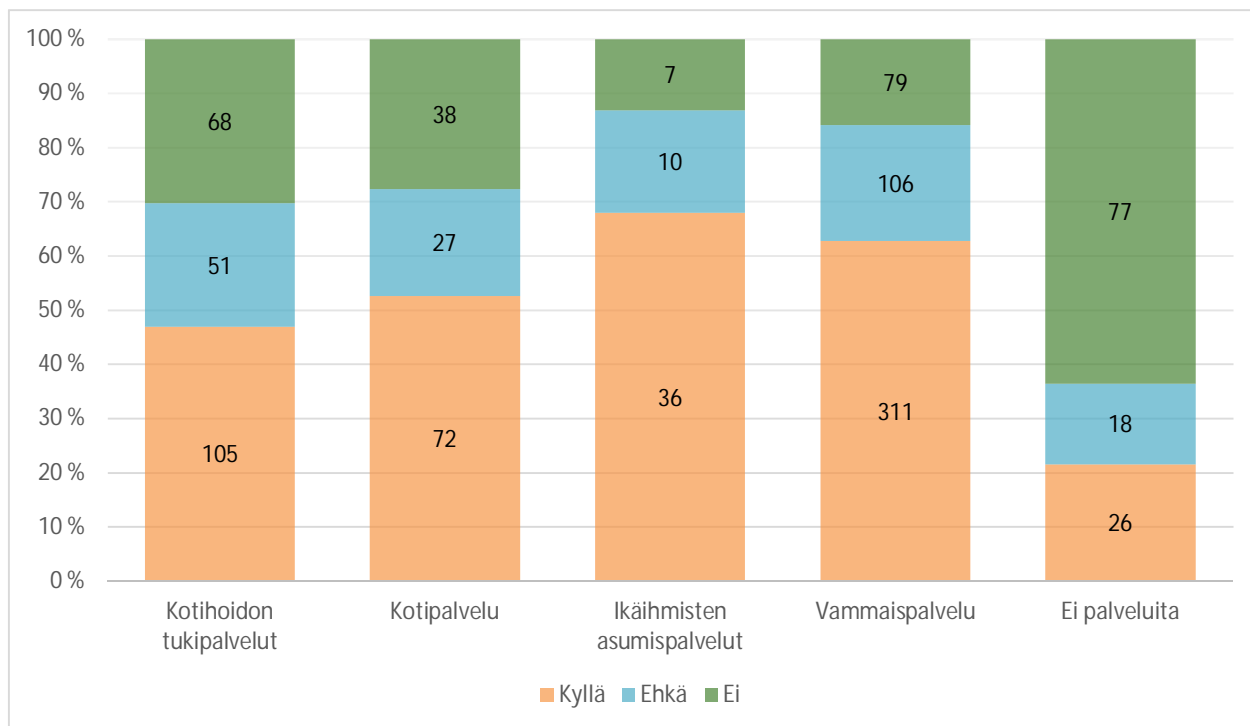
3.4 Tarvitsetko apua henkilökohtaisen budjetin suunnitteluun ja käyttämiseen?

Kyselytutkimuksessa selvitettiin myös, kuinka suuri osa vastaajista koki tarvitsevansa apua henkilökohtaisen budjetin suunnitteluun ja käyttämiseen. Vastaajista yli puolet, 431 vastaajaa eli 53 prosenttia ilmoitti tarvitsevansa tähän apua. Vastaajista 165 (20 prosenttia) kertoi "ehkä" tarvitsevansa apua ja 223 vastaajaa (27 prosenttia) taas ilmoitti, etteivät he koe apua tarvitsevansa. Tässä kohtaa on korostettava, että kyseessä oli vastaajien oma näkemys ja kokemus avuntarpeestaan: todellisuudessa avun tarve saattaa olla tätäkin laajempi. Joka tapauksessa selvää on, että avun tarve henkilökohtaisen budjetin suunnitteluun ja käyttämiseen on varsin laajaa. Monet vastaajat myös varta vasten mainitsivat haluavansa aiheesta lisää informaatiota: valtaosalle haastatelluista koko henkilökohtainen budjetointi oli täysin uusi käsite. Jotta asiakasryhmillä olisi riittävät edellytykset tai edes kiinnostusta henkilökohtaista budjetointia käytännössä kokeilla, tulisi tietoutta henkilökohtaisen budjetin suunnittelusta ja käyttämisen mahdollisuuksista suunnata heille nykyistä enemmän.

Avun tarve henkilökohtaisen budjetin suunnitteluun ja käyttämiseen vaihtelee hieman sen mukaan, mitä palveluita vastaaja saa kotikunnaltaan. Suurin avun tarve oli ikäihmisten asumispalveluita ja vammaispalveluita käyttävillä vastaajilla. Heistä yli 60 prosenttia eli ikäihmisten asumispalvelujen käyttäjistä 36 ja vammaispalvelujen käyttäjistä 311 vastaajaa kokivat tarvitsevansa tähän apua. Vähiten apua henkilökohtaisen budjetin suunnitteluun ja käyttämiseen kokivat tarvitsevansa vastaajat, jotka eivät tällä hetkellä saa kotikunnaltaan ikäihmisten tai vammaisten palveluita.

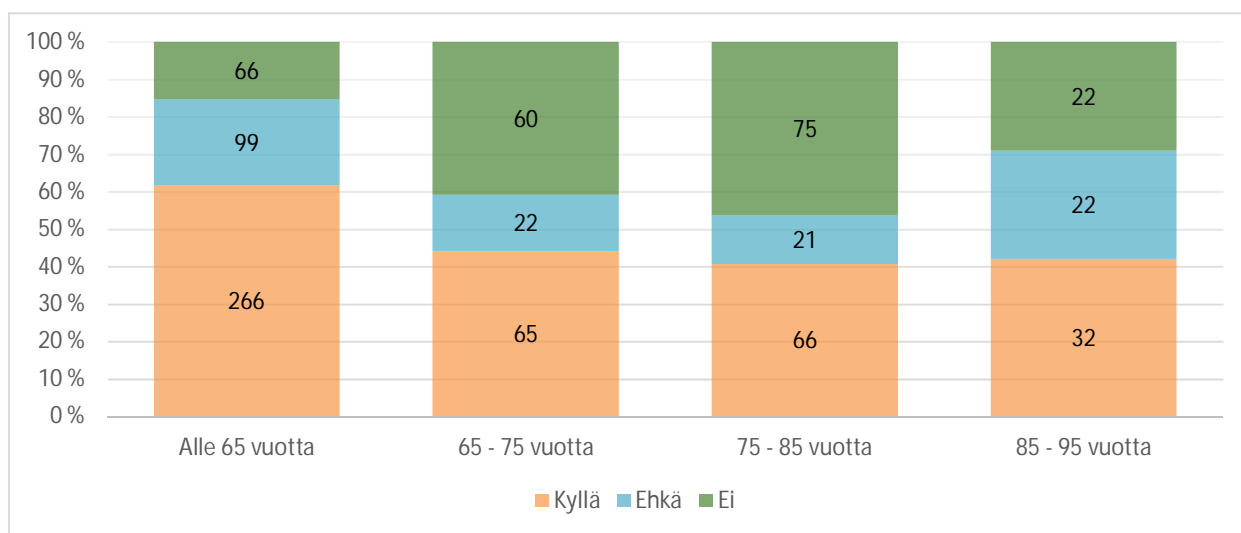

17.5.2018

Kuvio 7: Palvelun suhde avun tarpeeseen henkilökohtaisen budjetin suunnittelussa ja käyttämisessä

Suurin avun tarve henkilökohtaisen budjetin suunnitteluun ja käyttämiseen oli kyselytutkimuksen mukaan alle 65 -vuotiailla vastaajilla. Hieman yli 60 prosenttia alle 65 -vuotiaista koki tarvitsevansa apua. Valtaosa alle 65 -vuotiaista vastaajista kuului vammaispalvelujen piiriin, ja vammaispalvelujen käyttäjät tarvitsivat apua ja tukea useammin kuin muut asiakasryhmät. Yli 65 -vuotiaista apua henkilökohtaisen budjetin suunnitteluun ja käyttämiseen koki tarvitsevansa noin 40 prosenttia vastaajista.

Kaavio 8: Avun tarve henkilökohtaisen budjetin suunnitteluun ja käyttämiseen ikäryhmittäin

17.5.2018

4 Kuntakohtaiset tulokset

4.1 Hämeenkyrö

Hämeenkyrössä kyselytutkimusta tehtiin työtoimintaa aikuisille kehitysvammaisille järjestävässä Hämeenkyrön työpajassa sekä Päiväkeskus Aurinkorinteessä, jonka lähitorille oli kokoontunut ikäihmisiä. Yhdessä Hämeenkyrön kunnan asiakastyöntekijöiden asiakastapaamisilla täyttämien kyselylomakkeiden sekä postitse vammais- ja vanhuspalveluiden asiakkaille lähetettyjen lomakkeiden kanssa Hämeenkyrössä kyselyyn vastasi yhteensä 78 henkilöä. Naisia vastaajista oli 47, miehiä 31.

Valtaosa vastaajista sai Hämeenkyrön kunnalta kotipalvelua omaan kotiin (48 vastaajaa) tai/ja kotihoidon tukipalveluita (45 vastaajaa). Vammaispalveluita käytti 11 vastaajaa ja ikäihmisten asumispalveluita kolme vastaajaa. Vastaajista kaksi ei saanut kotikunnaltaan mitään palveluita. 74 prosenttia vastaajista oli iältään 70 -vuotta tai tätä vanhempia.

Kyselytutkimukseen vastanneista hämeenkyröläisistä henkilökohtaista budjettia ilmoitti olevansa kiinnostunut kokeilemaan tämän ollessa mahdollista 15 vastaajaa, eli 19 prosenttia. Kaikkien tutkimukseen vastanneiden kiinnostusprosentin ollessa 30 jäi Hämeenkyrö tämän alle. Koska tutkimuksessa huomattiin nuorempien vastaajien olevan lähtökohtaisesti henkilökohtaisen budjetin kokeilemisesta ikäihmisiä kiinnostuneempia ja Hämeenkyrön ikäjakauma tutkimuksessa taas painottui selkeästi 70 -vuotiaisiin ja heitä vanhempiin, saattaa matala kiinnostuksen taso Hämeenkyrön osalta selittyä tällä. Hämeenkyröläisistä 38 vastaajaa kertoi, ettei heillä olisi kiinnostusta henkilökohtaista budjettia kohtaan ja 25 vastaajaa sanoi olevansa "ehkä" kiinnostunut tämän kokeilemisestä.

Kysymykseen "Tarvitsisitko apua henkilökohtaisen budjetin suunnitteluun ja käyttämiseen?" Hämeenkyrön vastaajista vastasi "kyllä" 33 henkilöä eli 42 prosenttia. Vaihtoehdon "ei" vastaukseen valitsi 31 vastaajaa eli 40 prosenttia ja "ehkä" 14 vastaajaa eli 18 prosenttia. Kun kaikista kyselytutkimukseen vastanneista 53 prosenttia kertoi kokevansa tarvitsevan apua henkilökohtaisen budjetin suunnitteluun ja käyttämiseen, hämeenkyröläisten kokema avuntarve oli hieman tätä matalampi.

Suurin palveluntarve ja yleisin henkilökohtaisen budjetin käytön kohde hämeenkyröläisillä vastaajilla oli siivouspalvelu. Kysyttäessä, millaisia palveluita vastaajat henkilökohtaisella budjetilla tahtoisivat hankkia, 16 vastaajaa eli kaikista Hämeenkyrössä annetuista aiheita koskevista avoimen kysymyksen vastauksista yli 40 prosentissa mainittiin siivous tai muut kodin ylläpitoa tukevat työt. "Siivous (vessanpesu, imurointi, mattojen tuuletus, pölyjen pyyhkiminen, ikkunoiden ja lattianpesu)." Toiseksi eniten mainintoja saivat kuljetuspalvelut, 10 kpl: "Hämeenkyrössä hankala liikkua ilman omaa autoa,

17.5.2018

joten tulevaisuudessa ehkä kuljetuspalvelua.” Ateriapalvelu ja kotihoito saivat molemmat kahdeksan mainintaa. Viisi mainintaa saivat kuntoutuspalvelut/fysioterapia sekä asumispalvelut. Edellisistä sanottiin mm. näin: *”Lyhytaikaista kuntoutusta (fysikaalinen), intervallipalvelua mutta ei kroonikoiden seurassa.”* ja jälkimmäisestä: *”Tahtoisin muuttaa uuteen kotiin, jossa saisin kaikki palvelut.”* Avustajapalvelu sekä päivä-/työtoiminta mainittiin vastauksissa neljästi. Työtoiminnassa asiakkaita mietitytti erityisesti kokemansa työosuusrahan pienuus.

17.5.2018

4.2 Kangasala

Kangasalla vammaispalvelun asiakkaita haastateltiin toimintakeskus Pähkinäkalliossa sekä päivätoimintakeskus Tupaswillassa. Ikäihmisiä tavattiin Jalmarin Kodon Lähitorilla. Kyselytutkimukseen Kangasalta osallistui yhteensä 73 henkilöä. Naisia heistä oli 44 ja miehiä 29.

Enemmistö vastaajista sai Kangasalan kaupungilta vammaispalveluita (58 vastaajaa). Kotihoidon tukipalveluita sai 15 vastaajaa ja kotipalvelua omaan kotiin 11 vastaajaa. Kangasalan vastaajien ikäjakauma oli melko tasainen: vähiten vastaajia oli ikäluokissa alle 25 -vuotta (seitsemän vastaajaa) ja yli 85 -vuotta (kuusi vastaajaa). Kaikissa muissa ikäluokissa vastaajia oli 13 - 17.

Henkilökohtaisen budjetin mahdollisesta kokeilemisestä kiinnostuneita Kangasalan vastaajista oli 24. Vastaajista 33 ilmoitti, etteivät he olisi kiinnostuneita henkilökohtaista budjettia kokeilemaan ja 16 ei ollut kannastaan varma. Prosentuaalisesta tämä jako vastaa hyvin koko kyselytutkimuksen kiinnostuksen jakaumaa. Apua henkilökohtaisen budjetin suunnitteluun ja käyttämiseen kertoi tarvitsevansa 42 vastaajaa, 13 sanoi, ettei avulle olisi tarvetta ja 18 vastasi "ehkä". Verrattuna koko kyselytutkimuksen tuloksiin Kangasalla vastaajat kokivat tarvitsevansa keskimertoa enemmän apua henkilökohtaisen budjetin suunnitteluun ja käyttämiseen. Kyselytutkimuksessa kävi ilmi, että vammaispalvelujen käyttäjillä avun tarve henkilökohtaisen budjetin suunnitteluun ja käyttämiseen oli ikäihmisten asumispalveluiden ohella kaikkein suurin, ja valtaosa Kangasalan vastaajista kuului vammaispalvelujen piiriin. Tämän lisäksi kangasalalaisista vastaajista vain viisi ilmoitti, etteivät he saa Kangasalan kaupungilta mitään palveluita. Ymmärrettävää on, että ihmiset, jotka eivät palveluita tarvitse, eivät lähtökohtaisesti koe tarvetta saada apua palvelujensa suunnitteluunkaan.

Avoimeen kysymykseen, jossa kysyttiin, mitä palveluita vastaajat tahtoisivat henkilökohtaisella budjetilla hankkia, saatiin Kangasalta 36 vastausta. Näistä vastauksista 14:ssä mainittiin avustajapalvelut: *"Henkilökohtaisesta avustajasta: kun asuu tehostetussa palveluasunnossa palvelutalossa, ei kunta myönnä henkilökohtaista apua kotiin! Vain kun lähtee kodista pois. Olisi tärkeää saada avustaja kotiin harrastamaan sitä mitä haluaisin tehdä kotona jos olisin terve!"* Seuraavaksi eniten mainintoja saivat kuljetuspalvelut. *"Kangasala on niin laajalle levinnyt, kaikki palvelut eivät ole kovin lähellä. Kuljetuspalvelu."* Asumispalvelu sai yhdeksän mainintaa: *"Asumisyksikössäni poltetaan tupakkaa ja minulla on astma. Harkitsemme muuttoa."* Päivä-/työtoiminta sekä terveydenhuollon palvelut saivat molemmat kuusi mainintaa. Virkistystoiminta mainittiin viidessä vastauksessa: *"Enemmän musiikkia ja harrastusnäytelmiä kehitysvammaisille."* Näiden lisäksi siivouspalvelu ja muut kodin ylläpitoa tukevat palvelut saivat neljä mainintaa: *"Paikkaisin niitä toimia, jotka tekisin itse jos vain pystyisin (olen pyörätuolissa). Nurmikonleikkuuta, siivousta yms."*

17.5.2018

4.2.1 Pälkäne

Pälkäneen kunnasta henkilökohtaisten budjetin kyselytutkimukseen vastasi yhteensä 15 ihmistä, joista 8 oli naisia ja 7 miehiä. Pälkäneelle ei tehty haastattelukäyntejä, sillä Kangasalan kunta järjestää pätkänäläisten perusterveydenhuollon palvelut yhteistoiminta-alueella. Sen sijaan Kangasalla vierailtiin kahtena eri päivänä maaliskuun ja huhtikuun aikana. Tämän lisäksi vastauksia saatiin Pälkäneen vammais- ja vanhuspalveluiden asiakkaille postitse toimitetuista kyselylomakkeista.

Kyselyyn vastanneista viidestätoista pätkänäläisestä suurin osa kertoi saavansa kunnalta ikäihmisten tai vammaisten palveluita. Näistä vammaispalveluiden käyttäjien määrä oli kyselytutkimuksessa suurin: vastaajista yksi sai kotihoidon tukipalveluita, kaksi kotipalvelua omaan kotiin, yksi ikäihmisten asumispalveluita ja 12 puolestaan vammaispalvelua. Kolme kyselyyn vastannutta ilmoitti, etteivät he saa Pälkäneen kunnalta ikäihmisten tai vammaisten palveluita. Suurin osa kyselyyn vastanneista olivat iältään 30 - 60 -vuotiaita (10 vastaajaa). Loput viisi vastaajaa olivat yli 60 -vuotiaita.

Kyselytutkimukseen vastanneista pätkänäläisistä kuusi kertoi olevansa kiinnostunut kokeilemaan henkilökohtaista budjettia, jos se olisi mahdollista. Vastaajista seitsemän haluaisi ehkä kokeilla ja kaksi vastaajaa eivät taas olleet kiinnostuneita kokeilemaan henkilökohtaista budjettia. Kaikkiin kyselyyn vastanneisiin verrattuna pätkänäläisten kiinnostus henkilökohtaisen budjetin kokeilemisestä kohtaan oli siis keskiarvoa korkeampi, mutta huomioon tulee ottaa vastaajien vähäisyys.

Tutkimukseen vastanneista pätkänäläisistä 10 kertoi tarvitsevansa apua henkilökohtaisen budjetin suunnitteluun ja käyttämiseen. Loput viisi henkilöä vastasivat "Ehkä" tarvitsevansa apua. Pälkäneellä vammaispalveluita saavien henkilöiden määrä oli kyselyssä suuri (12 vastaajaa), mikä selittää korkeaa avun tarvetta henkilökohtaisen budjetin suunnittelussa ja käyttämisessä.

Pälkäneellä suurimmat koetut palvelutarpeet vastanneiden keskuudessa olivat siivouspalvelu ynnä muut kodin ylläpitoa tukevat toimet sekä kotihoidon palvelut. Vastanneista seitsemän kertoi haluavansa hankkia henkilökohtaisella budjetilla kyseisiä palveluita: *"Vanhanaikaista kotihoitoa, jossa tehtiin muutakin kuin pillerien jakoa ja hoidollisia toimenpiteitä. Nyt omainen hoitaa kaikki muut kotihommat, avustaja siivoaa ja käy viemässä ulkomaailmaan"* ja *"Kotiapu mm. siivouksessa. Taloudessamme olen itse sairaseläkkeellä ja toisen [mainittu sairauden nimi] etenevässä vaiheessa ja jalkojen toiminta ja muu jaksaminen huonoa"*. Näiden jälkeen suurimmat palvelutarpeet pätkänäläisten vastaajien keskuudessa koskivat kuntoutus- ja kuljetuspalveluita, jotka molemmat saivat muutaman maininnan: *"Nykyinen vammaisten kuljetuspalvelu ei toimi kunnolla kun en saa enää sopia kyydeistä oman kuskin kanssa. Odotusaika on nykyään helposti tunti. Se on pitkä aika odottaa pakkasessa"*.

17.5.2018

4.3 Lempäälä

Lempäälän kunnasta henkilökohtaisen budjetin tutkimukseen vastasi yhteensä 41 ihmistä, joista 31 oli naisia ja 10 miehiä. Haastattelukäyntejä Lempäälään tehtiin kahtena eri päivänä huhtikuun alkupuolella. Tällöin vierailtiin vammaispalveluita tarjoavassa Lempäälän toimintakeskuksessa sekä ikäihmisten palveluiden puolelta Ehtookodon ja Toimelan lähitoreilla. Tämän lisäksi vastauksia saatiin Lempäälän vammais- ja vanhuspalveluiden asiakkaille postitse toimitetuista kyselylomakkeista.

Kyselyyn vastanneista 41 lempääläläisestä suurin osa kertoi saavansa kotikunnastaan ikäihmisten tai vammaisten palveluita: 17 sai kotihoidon tukipalveluita, 20 kotipalvelua omaan kotiin, kaksi ikäihmisten asumispalveluita ja niukka enemmistö, 21 vastaajaa, vammaispalveluita. Vastaajista seitsemän eivät saaneet Lempäälän kunnalta ikäihmisten tai vammaisten palveluita. Suuri osa kyselyyn vastanneista lempääläläisistä oli iältään 60 - 75 -vuotiaita (11 kappaletta) ja 75 - 90-vuotiaita (14 kappaletta).

Kyselytutkimukseen vastanneista lempääläläisestä yhdeksää kiinnostaisi kokeilla henkilökohtaista budjettia, jos se olisi mahdollista. 11 vastaajaa kertoi ehkä haluavansa kokeilla ja enemmistö, 21 vastaajaa, eivät olleet kiinnostuneita kokeilemaan henkilökohtaista budjettia. Kaikkiin kyselyyn vastanneisiin verrattuna lempääläläisten kiinnostus henkilökohtaisen budjetin kokeilemisestä kohtaan oli siis keskiarvoa matalampi. Apua henkilökohtaisen budjetin suunnittelua ja käyttämistä varten lempääläläisistä vastaajista kertoi tarvitsevansa 26 henkilöä eli 64 prosenttia. Tämä oli yli koko kyselyn keskiarvon, joka oli 53 prosenttia. 12 henkilöä eli 29 prosenttia lempääläläisistä vastaajista puolestaan ilmoitti, etteivät he tarvitsisi apua henkilökohtaisen budjetin suunnitteluun ja käyttämiseen.

Lempäälässä useimmin mainittu palvelutarve vastanneiden keskuudessa oli avustajapalvelu. Kymmenen lempääläläistä kertoi haluavansa hankkia henkilökohtaisella budjetilla avustajapalveluita, minkä lisäksi yhdeksän vastaajaa ilmaisi tarvitsevansa kuljetuspalveluita: *"Henkilökohtaista apua ja kuljetuspalvelua sekä työ- että vapaa-ajan matkoille"*. Avustaja- ja kuljetuspalveluiden jälkeen suurimmat palvelutarpeet lempääläläisillä vastaajilla kohdistuivat siivouspalveluihin ynnä muihin kodin ylläpitoa tukeviin toimiin sekä asumispalveluun, joista molemmat saivat viisi mainintaa. *"Omaishoitajien hankala saada omaiselleen hoitopaikkaa omaishoidonvapaille. Tarvittaisiin myös lisää palvelukoteja tulevaisuudessa."* Pääosin vastauksissa kuitenkin keuhuttiin Lempäälän vammaisten ja ikäihmisten palveluiden tilannetta, mikä saattaa olla osasyynä suhteellisen matalaan kiinnostukseen henkilökohtaista budjettia kohtaan: *"Palveluni parantuivat muutettuani Tampereelta Lempäälään. Lääkäripalvelut ja eläkeläisten kuntopalvelut erinomaisia"* *"Lempäälä huomioi ikäihmisensä kiitettävästi, vanhusneuvolan käynnissä selviävät askarruttavat asiat ja ohjataan eteenpäin"*.

17.5.2018

4.4 Nokia

Nokian kaupungilta henkilökohtaisen budjetin kyselytutkimukseen vastasi yhteensä 78 ihmistä, 44 naista ja 34 miestä. Nokian kaupungin vammais- ja vanhuspalvelujen käyttäjiä haastateltiin kahtena eri päivänä maaliskuun lopulla ja huhtikuun alussa. Vammaispalvelujen käyttäjiä tavoitettiin työ- ja päivätoimintakeskus Hempankaassa ja ikäihmisiä Nokian lähitorilla, Setorilla. Tämän lisäksi vastauksia saatiin Nokian vammais- ja vanhuspalveluiden asiakkaille postitse toimitetuista kyselylomakkeista.

Kyselyyn vastanneista 78 nokialaisesta suurin osa sai kaupungilta ikäihmisten tai vammaisten palveluita: 12 kotihoidon tukipalveluita, kuusi kotipalvelua omaan kotiin, neljä ikäihmisten asumispalveluita ja enemmistö, 61 vastaajaa, vammaispalveluita. Vastanneista kahdeksan ei saanut Nokian kaupungilta mitään ikäihmisten tai vammaisten palveluita. Vähän yli puolet kyselyyn vastanneista oli yli 50 -vuotiaita (41 nokialaista). Alle 50 -vuotiaita vastaajia kyselytutkimukseen osallistui 37, joista vielä alle 30 -vuotiaita oli 20 vastaajaa.

Kyselytutkimukseen vastanneista nokialaisista kymmentä kiinnostaisi kokeilla henkilökohtaista budjettia, jos se olisi mahdollista. 19 vastaajaa ilmoitti "ehkä" haluavansa kokeilla henkilökohtaista budjettia ja ehdoton enemmistö, 49 vastaajaa, taas kertoi, etteivät he olisi kiinnostuneita kokeilemaan henkilökohtaista budjettia, vaikka se olisi mahdollista. Verrattuna koko kyselytutkimuksen tuloksiin nokialaisten kiinnostus henkilökohtaisen budjetin kokeilemista kohtaan oli kaikkein vähäisin. Kun kaikkien vastaajien keskiarvon mukaan 30 prosenttia vastaajista oli kokeilemisesta kiinnostuneita, nokialaisista vastaajista kiinnostuneita oli vain 13 prosenttia. Tämä selittyy haastattelukäyntien perusteella ainakin sillä, että valtaosa haastatelluista oli saman työ- ja päivätoimintakeskuksen asiakkaita, jotka olivat saamiinsa palveluihin erittäin tyytyväisiä.

Apua henkilökohtaisen budjetin suunnittelua ja käyttämistä varten nokialaisista vastaajista kertoi tarvitsevansa 78 henkilöä eli 58 prosenttia. Tämä oli hieman yli koko kyselyn keskiarvon, joka oli 53 prosenttia. Nokiolla vammaispalveluita saavien henkilöiden määrä oli suuri, ja vammaispalveluiden käyttäjien avuntarve kyselyssä taas korkea. Tämä saattaa selittää nokialaisten vastaajien korkeampaa avun tarvetta. 16 henkilöä eli 20 prosenttia nokialaisista vastaajista puolestaan ilmoitti, etteivät he tarvitsisi apua henkilökohtaisen budjetin suunnitteluun ja käyttämiseen.

Nokiolla suurin palvelutarve vastanneiden keskuudessa kohdistui avustajapalveluihin. Yksitoista nokialaista kertoi haluavansa hankkia henkilökohtaisella budjetilla avustajapalveluita, minkä lisäksi kahdeksan vastaajaa kertoi tarvitsevansa siivouspalvelua ynnä muuta apua kodin hoitoon: *"Toivoisin avustajakseni miestä, jotta pääsisin esim. uimaan, saunaan yms. Tarvitsisin myös lisää avustajatunteja sekä tuttuksi-oikeuden vaikeahoitoisen epilepsiani vuoksi"* ja *"Kotikäynnit säännöllisesti tukemassa*

17.5.2018

arjen sujumista. Ilta ohjausta ja tilaisuuksiin / tapahtumiin saattaminen". Avustaja- ja siivouspalvelun ohella suurimmat palvelutarpeet koskivat kuljetuspalveluita (seitsemän mainintaa) ja kuntoutuspalveluita (viisi mainintaa): "Kuljetus- ja avustajapalvelu: en uskalla yksin liikkua, vaan tarvitsen kaverin". Vastauksissa kuitenkin pääosin keuhuttiin Nokian vammaisten ja ikäihmisten palveluiden nykytilannetta, mikä siis saattaa olla osasyynä matalaan kiinnostukseen henkilökohtaisen budjetin kokeilemista kohtaan.

17.5.2018

4.5 Pirkkala

Pirkkalan kunnasta henkilökohtaisen budjetin kyselytutkimukseen vastasi yhteensä 42 ihmistä, joista 29 oli naisia ja 13 miehiä. Kyselytutkimusta tehtiin Pirkkalassa kahtena eri päivänä huhtikuun alkupuolella, jolloin paikallisia ikäihmisiä haastateltiin Pirkankoivun ja Senioritalo Pihlajamäen lähitoreilla. Tämän lisäksi vastauksia saatiin Pirkkalan vammais- ja vanhustaloiden asiakkaille postitse toimitetuista kyselylomakkeista.

Kyselyyn vastanneista 42 pirkkalalaisesta suurin osa kertoi saavansa kunnalta ikäihmisten tai vammaisten palveluita: 18 sai kotihoidon tukipalveluita, 12 kotipalvelua omaan kotiin, neljä ikäihmisten asumispalveluita ja 11 vammaispalveluita. Vastaajista 13 eivät saaneet Pirkkalan kunnalta mitään ikäihmisten tai vammaisten palveluita. Suurin osa kyselyyn vastanneista pirkkalalaisista oli iältään 60 - 75 -vuotiaita (12 kappaletta) ja 75 - 90 -vuotiaita (19 kappaletta). Alle 50 -vuotiaita vastaajia oli 13.

Kyselytutkimukseen vastanneista pirkkalalaisista 11 ilmaisi kiinnostuksensa kokeilla henkilökohtaista budjettia, vastaajista 13 kertoi ehkä haluavansa kokeilla ja vastaajista 18 eivät olleet kiinnostuneita kokeilemaan henkilökohtaista budjettia, vaikka tämä olisi mahdollista. Kaikkiin kyselyyn vastanneisiin verrattuna pirkkalalaisten kiinnostus henkilökohtaisen budjetin kokeilemista kohtaan oli hyvin lähellä koko tutkimuksen keskiarvoa. Apua henkilökohtaisen budjetin suunnittelua ja käyttämistä varten pirkkalaisista vastaajista kertoi tarvitsevänsä 26 henkilöä eli 62 prosenttia. Tämä oli yli koko kyselyn keskiarvon, joka oli 53 prosenttia. Seitsemän henkilöä eli 17 prosenttia pirkkalaisista vastaajista puolestaan ilmoitti, etteivät he tarvitsisi apua henkilökohtaisen budjetin suunnitteluun ja käyttämiseen.

Pirkkalassa suurimmiksi koetuiksi palvelutarpeiksi vastanneiden keskuudessa osoittautuivat avustajapalvelut sekä siivouspalvelut ynnä muut kodin ylläpitoa tukevat palvelut. Yksitoista pirkkalalaista kertoi haluavansa hankkia kyseenomaisia palveluja henkilökohtaisella budjetilla: *"Tulevaisuudessa siivous- ja kauppa-apua. Lisäksi henkilökohtaisia avustajatunteja"* ja *"Ulkoilumahdollisuudet paremmiksi siten, että joku tulisi seuraksi ja avustamaan"*. Avustaja- ja siivouspalveluiden ohella suurimmat palvelutarpeet kyselyyn vastanneilla olivat kuntoutuspalvelut sekä liikuntapalvelut, jotka saivat molemmat neljä mainintaa: *"Fysioterapiaa ja liikuntamahdollisuudet paremmaksi"*. Haastatteluja tehdessä esiin nousi Lähitorin tärkeys monen pirkkalalaisen elämässä: tämä sai paljon positiivista palautetta ja sen jatkuminen tulevaisuudessa koettiin tärkeäksi.

17.5.2018

4.6 Sastamala

Sastamalassa vammaispalvelujen asiakkaita haastateltiin Sastamalan toimintakeskuksessa sekä ikäihmisiä Äetsän ikäpisteessä. Vastauksia saatiin yhteensä 56: näistä 34 naisilta, 22 miehiltä.

Suurin osa vastaajista (40) sai Sastamalan kaupungilta vammaispalvelua. Kotihoidon tukipalveluita sai 15 vastaajaa, kotipalvelua omaan kotiin 9 ja vailla kotikaupungin ikäihmisten tai vammaisten palveluita oli 10 vastaajaa. Eniten vastaajia oli ikäluokissa 40 - 55 -vuotta sekä 70 - 85 -vuotta; Molemmissa 15 vastaajaa.

Sastamalan vastaajista 19 ilmoitti kiinnostuksestaan henkilökohtaista budjettia kohtaan, mikäli tämä olisi mahdollista. 23 sanoi, ettei heitä tällainen mahdollisuus kiinnostaisi ja 14 vastasi "ehkä". Vastausten jakautuminen oli hyvin lähellä koko kyselytutkimuksen linjaa. Kysymykseen tarvitsisiko vastaaja henkilökohtaisen budjetin suunnitteluun ja käyttämiseen apua vastaajista 28 vastasi "kyllä", 9 "ehkä" ja 19 "ei". Myös näiltä osin vastausprosenttien jakautuminen oli linjassa koko kyselyn tulosten kanssa.

Kysyttäessä millaisia palveluita vastaajat henkilökohtaisella budjetilla tahtoisivat hankkia, kuljetuspalvelut keräsivät eniten mainintoja. Kaikkiaan 37 vastaajaa ilmoitti avoimessa kysymyksessä palvelutarpeistaan ja näistä 18:ssa eli lähes puolessa mainittiin kuljetuspalvelut. *"Minulla ei ole ajokorttia, joten kulkeminen esim. hammaslääkäriin on vaikeaa."* Erityisesti lääkäripula puhututti vastaajia: 11 vastaajaa ilmoitti halukkuudestaan hankkia henkilökohtaisella budjetilla terveydenhuollon palveluita, useampi kuin minkään muun kyselytutkimukseen osallistuneen kunnan. *"Lääkäripalvelut Sastamalassa hankalia: tarvitsisi tietää kuukautta aiemmin sairastuvansa."* On kuitenkin huomioitava, että suoran valinnan palvelut kuten lääkäripalvelut jäävät henkilökohtaisen budjetin soveltamisalan ulkopuolelle.

Siivouspalvelun sekä muut kodin ylläpitoon tähtäävät palvelut ilmoitti henkilökohtaisella budjetilla hankittavaksi yhdeksän vastaajaa. *"Minulla on iso tontti ja iso omakotitalo. Raskaampiin ulkotöihin tarvitsisin apua."* Kuntoutus/fysioterapia mainittiin kahdeksassa vastauksessa, avustajapalvelut seitsemässä. Kotihoito mainittiin viisi kertaa. *"Avustaminen henkilökohtaisessa hygieniassa sekä pukemisessa; Kodintöissä ja arkiaskareissa, kuten pyykinpesussa, siivouksessa ja kaupassa käymisessä, avustaja suihkuun, ihon rasvaus, haavan hoito, sideharson vaihto, tiskaaminen, lakanoiden vaihto."* Asumispalvelua henkilökohtaisella budjetilla Sastamalassa hankkisi neljä vastaajaa: *"...asumispalvelun itse valitsemassani paikassa, tarvitsen apua ympäri vuorokauden."*

17.5.2018

4.7 Tampere

Tampereen kaupungista henkilökohtaisen budjetin kyselytutkimukseen vastasi yhteensä 265 henkilöä, 150 naista ja 115 miestä. Haastattelukäyntejä Tampereella tehtiin kahdessatoista eri yksikössä maaliskuun ja huhtikuun aikana. Vammaispalvelujen puolelta asiakkaita haastateltiin Tuomikallion toimintakeskuksessa, Wärjäämössä, Villa Vuohenojan päivätoimintakeskuksessa, päivätoimintakeskus Aktiivissa, M-Epilän toimintakeskuksessa, Nuutisaran toimintakeskuksessa, Validia-talon päivätoimintakeskuksessa sekä kuurosokeiden kerhossa. Ikäihmisiä puolestaan haastateltiin Lielahden, Pispalan ja Pohjolan palvelukeskuksissa sekä Tammelan Lähitorilla. Tämän lisäksi vastauksia saatiin Tampereen vammais- ja vanhuspalveluiden asiakkaille postitse toimitetuista kyselylomakkeista sekä Tampereen vammaispalvelutoimiston asiakastyössään täyttämistä kyselylomakkeista.

Kyselyyn vastanneista 265 tamperelaisesta suurin osa sai kaupungilta ikäihmisten tai vammaisten palveluita: kotihoidon tukipalveluita sai 46 vastaajaa, kotipalvelua omaan kotiin 17 vastaajaa, ikäihmisten asumispalveluita 14 vastaajaa sekä enemmistö, 198 vastaajaa, vammaispalveluita. Vastanneista 32 puolestaan ilmoitti, etteivät he saa Tampereen kaupungilta laisinkaan ikäihmisten tai vammaisten palveluita. Vastaajien ikäjakauma oli Tampereella varsin tasainen. Eniten vastaajia oli 15 - 30 -vuotiaissa (63 kappaletta) ja 60 - 75 -vuotiaissa (70 kappaletta). Vähiten vastaajia Tampereella oli 75 - 90 -vuotiaissa (28 kappaletta).

Kyselytutkimukseen vastanneista tamperelaisista 99 ilmaisi kiinnostuksensa kokeilla henkilökohtaista budjettia, 66 haluaisi ehkä kokeilla ja vastaajista 100 kertoi, etteivät he olisi kiinnostuneita kokeilemaan henkilökohtaista budjettia. Koko kyselytutkimuksen tuloksiin verrattuna tamperelaisien kiinnostus henkilökohtaisen budjetin kokeilemista kohtaan oli keskiarvoa hieman korkeampi: siinä missä kaikista vastaajista 30 prosenttia ilmaisi kiinnostuksensa, tamperelaisista näin teki 37 prosenttia. Osaltaan tätä saattaa selittää vastaajien ikärakenne: nuoremmat käyttäjät osoittautuivat tutkimuksessa iäkkäämpiä kiinnostuneemmiksi henkilökohtaisen budjetoinnin mahdollisuuksista, ja Tampereella oli paljon nuoria vastaajia. Tämän lisäksi Tampereella on kokeiltu henkilökohtaista budjetointia aiemminkin: yhteistyössä Sitran kanssa yli 21 -vuotiaiden omaishoidon tuessa vuonna 2014 sekä kaupungin omana kehitystyönä asiakasohjausyksikössä väliinputoaja-asiakkaiden kanssa vuonna 2016. Avain kansalaisuuteen -hankkeessa henkilökohtaista budjetointia taas kokeiltiin vammaispalveluissa, alle 21 -vuotiaiden omaishoidon tuessa sekä lapsiperheiden tilapäisessä kotipalvelussa helmikuusta 2017 alkaen.

Apua henkilökohtaisen budjetin suunnittelua ja käyttämistä varten tamperelaisista vastaajista kertoi tarvitsevansa 139 henkilöä eli 52 prosenttia. Tämä on hyvin lähellä koko kyselyn keskiarvoa, joka oli 53 prosenttia. 68 henkilöä eli 26 prosenttia tamperelaisista vastaajista puolestaan ilmoitti, etteivät he tarvitsisi apua henkilökohtaisen budjetin suunnitteluun ja käyttämiseen.

17.5.2018

Tamperelaisten vastaajien keskuudessa suurimmaksi palvelutarpeeksi osoittautuivat avustajapalvelut. Vastaajista 52 kertoi haluavansa hankkia henkilökohtaisella budjetilla kyseisiä palveluita: *"Minulla on näkö- ja kuulovamma ja tarvitsen paljon henkilökohtaista avustajaa, enemmän kuin mitä nykyisellään saan"*. Avustajapalveluiden jälkeen toiseksi eniten henkilökohtaisella budjetilla toivottiin voitavan hankkia kuljetuspalveluita (29 vastaajaa): *"Kuljetuspalvelu. Nykyinen vammaisten kuljetuspalvelu ei toimi kunnolla kun en saa enää sopia kyydeistä oman kuskin kanssa"*. Avustaja- ja kuljetuspalveluiden lisäksi suurta kysyntää Tampereella oli asumispalveluille (27 vastaajaa) sekä liikuntapalveluille (24 vastaajaa): *"Asumispalvelut: tahtoisin muuttaa tyttöystäväni kanssa yhteen."* ja *"Toivoisin palvelukeskukseen lisää liikuntamahdollisuuksia"*. Siivouspalvelua ynnä muuta apua kodin ylläpitoon henkilökohtaisella budjetilla hankkisi tamperelaisista vastaajista 21 ja päivä- ja työtoimintaa taas 18 vastaajaa: *"Siivousapua voisinkin harkita, ikkunanpesua yms."* ja *"Tahtoisin päästä muualle töihin (päivätoimintaan)."*

4.7.1 Orivesi

Oriveden kaupungista henkilökohtaisen budjetin kyselytutkimukseen vastasi yhteensä 27 ihmistä, joista 16 oli naisia ja 11 miehiä. Kyselytutkimusta tehtiin Orivedellä maaliskuussa. Tällöin vierailtiin vammaispalveluita tarjoavassa toimintakeskus Lupiinissa sekä ikäihmisten palveluiden puolelta Oriveden palvelutalolla. Tämän lisäksi vastauksia saatiin Oriveden vammais- ja vanhuspalveluiden asiakkaille postitse toimitetuista kyselylomakkeista.

Kaikki kyselyyn vastanneet oriveteläiset kertoivat saavansa Oriveden kaupungilta ikäihmisten tai vammaisten palveluita: 12 kotihoidon tukipalveluita, kahdeksan kotipalvelua omaan kotiin, 11 ikäihmisten asumispalveluita ja niukka enemmistö, 15 vastaajaa, vammaispalveluita. Kyselyyn vastanneista hieman yli puolet olivat iältään alle 70-vuotiaita (15 kappaletta). Loput 12 vastaajaa olivat iältään 70 - 95 -ikävuoden väliltä.

Kyselytutkimukseen osallistuneista oriveteläisistä kuusi haluaisi kokeilla henkilökohtaista budjettia, jos se olisi mahdollista. Vastaajista kolme kertoi ehkä haluavansa kokeilla ja 11 vastaajaa taas ilmoitti, etteivät he olisi kiinnostuneita kokeilemaan henkilökohtaista budjettia. Kaikkiin kyselyyn vastanneisiin verrattuna oriveteläisten kiinnostus henkilökohtaisen budjetin kokeilemista kohtaan oli siis keskiarvoa alempi. Oriveden kohdalla vastaajien määrä oli kuitenkin melko pieni, mikä saattoi vaikuttaa tulokseen. Apua henkilökohtaisen budjetin suunnittelua ja käyttämistä varten oriveteläisistä vastaajista kertoi tarvitsevansa 16 henkilöä eli 59 prosenttia. Tämä oli hieman yli koko kyselyn keskiarvon, joka oli 53 prosenttia. Seitsemän henkilöä eli 26 prosenttia oriveteläisistä vastaajista

17.5.2018

puolestaan ilmoitti, etteivät he tarvitsisi apua henkilökohtaisen budjetin suunnitteluun ja käyttämiseen.

Oriveteläisten vastaajien keskuudessa avustajapalvelu oli useimmin mainittu palvelutarve kysyttäessä, mitä palveluita vastaajat tahtoisivat henkilökohtaisella budjetilla hankkia. Kuusi vastaajaa kertoi haluavansa hankkia henkilökohtaisella budjetilla avustajapalveluita, minkä lisäksi neljä vastaajaa vastasi tarvitsevansa enemmän kuljetuspalveluita: *”Lisää harrastusmahdollisuuksia, joihin tarvitsisin myös avustajan. Tahtoisin kulkea taksilla muutenkin kuin bussilinjan siirtyessä kesäaikaan”* ja *”Taksioikeus tulisi joskus tarpeeseen, kun polvissanikin on nivelrikkoa”*. Avustaja- ja kuljetuspalveluiden rinnalle ei noussut muita merkittäviä palvelutarpeita. Seuraavaksi eniten Orivedellä toivottiin erilaisia liikuntapalveluita, joita vastaajista kaksi olisi kiinnostunut henkilökohtaisella budjetilla hankkimaan.

17.5.2018

4.8 Valkeakoski

Valkeakoskella asiakkaita haastateltiin työtoimintaa sekä avotyötä kehitysvammaisille nuorille ja aikuisille tarjoavalla Voima-pajalla sekä päivätoimintayksikkö Säteessä. Ikäihmisiä taas tavoitettiin Valkeakosken Lähitorilla sekä terveysaseman päiväkeskuksessa. Yhteensä Valkeakoskelta saatiin 83 vastausta, 38 miehiltä ja 45 naisilta.

Valtaosa vastaajista sai Valkeakosken kaupungilta vammaispalvelua (36) tai/ja kotihoidon tukipalveluita (30). 25 vastaajaa ilmoitti, etteivät he saa mitään kunnan ikäihmisten tai vammaisten palveluita.

Valkeakoskelaisista vastaajista 19 eli noin 23 prosenttia kertoi olevansa kiinnostunut henkilökohtaisen budjetin kokeilemisesta, mikäli se olisi mahdollista. Tämä on koko kyselyn keskiarvon, 30 prosenttia kaikista vastaajista, alla, mikä osaltaan saattaa selittyä vastaajien ikärakenteella. Nuoremmat vastaajat osoittautuivat henkilökohtaisesta budjetista iäkkäämpää väestöä keskimäärin kiinnostuneemmaksi, ja valtaosa valkeakoskelaisista vastaajista olivat yli 70 -vuotiaita. Lähitorilla tavoitettiin myös erittäin hyväkuntoisia ikäihmisiä, jotka kertoivat, etteivät parhaillaan tarvitse kunnalta mitään palveluita, eivätkä myöskään usko niiden tulevan lähitulevaisuudessakaan ajankohtaisiksi. Näin ollen tarve henkilökohtaiselle budjetillekaan ei kysymyshetkellä tuntunut ajankohtaiselle. 41 vastaajaa ilmoitti, etteivät he olisi henkilökohtaisesta budjetista kiinnostuneita ja 23 vastasi "ehkä".

Kysyttäessä valkeakoskelaisilta vastaajilta tarvitsisivatko he apua henkilökohtaisen budjetin suunnitteluun ja käyttämiseen, 39 vastasi tarvitsevansa, 16 vastasi "ehkä" ja 28 "ei".

Suurin palvelun tarve valkeakoskelaisilla vastaajilla oli avustajapalvelu. Se sai henkilökohtaisella budjetilla hankittavia palveluita kartoittavassa avoimessa kysymyksessä 19 mainintaa, eli kaikkiin Valkeakoskella annettuihin vastauksiin suhteutettuna 45 prosenttia vastanneista ilmaisi tahtonsa hankkia henkilökohtaisella budjetilla avustajapalveluita. *"Asun vanhempieni kanssa ja olemme miettineet minulle avustajaa. Valkeakoskella tällaista on kuitenkin haastavaa löytää."* Toiseksi eniten valkeakoskelaiset tahtoivat hankkia siivouspalvelua ynnä muita kodin ylläpitoa tukevia palveluita (14 mainintaa). 12 vastausta saivat sekä kotihoito että kuljetuspalvelu. Seitsemän toivoi kuntoutusta/fysioterapiaa, kuusi kauppapalvelua sekä viisi asumispalvelua: *"On todennäköistä, että on mentävä 24/7 tuetun asumisen palveluun koska... terveys ei riitä vaikeutuvaa hoitoa kotona antamaan."*

17.5.2018

4.9 Ylöjärvi

Ylöjärven vammaispalveluissa asiakkaita haastateltiin Mikkolan työtuvalla, Päivätoimintakeskus Tuulikellossa ja Huiskeessa sekä Nummikodissa. Ikäihmisiä tavoitettiin Lähtöreilta Tiurankammarin porinapiirissa sekä Soppeensydämen ikäihmistien toimitilassa. Vastauksia saatiin yhteensä 59 kappaletta, joista 37 oli naisilta, 22 miehiltä.

Valtaosa vastaajista sai Ylöjärven kaupungilta vammaispalveluita (32 kappaletta). 12 henkilöä sai kotihoidon tukipalveluita ja 16 henkilöä ilmoitti, ettei saa kotikunnaltaan mitään palveluita. Eniten vastaajia oli ikäluokissa 70 - 85 -vuotta (16 kappaletta) sekä 10 - 25 -vuotta (12 kappaletta). 55 - 70 -vuotiaitakin oli 11 kappaletta.

Ylöjärvellä kiinnostuksesta henkilökohtaisen budjetin kokeilemista kohtaan ilmoitti 27 henkilöä, eli noin 46 prosenttia. Tämä on huomattavasti enemmän kuin koko kyselyn keskiarvo, 30 prosenttia. Ylöjärvellä nuorten vastaajien osuus oli melko suuri, ja tutkimuksessa huomattiin nuorten suhtautuvan lähtökohtaisesti henkilökohtaiseen budjettiin iäkkäämpiä vastaajia myönteisemmin. Tämän lisäksi useampi päivä- ja työtoiminnassa haastateltu vammaispalvelujen asiakas mainitsi huolen aiheekseen Ylöjärveltä lakkautettavan asumispalveluyksikön, mikä oli saanut osan vastaajista miettimään palveluitaan uusiksi. 21 henkilöä sanoi, etteivät he olisi kiinnostuneita kokeilemaan henkilökohtaista budjettia ja 11 henkilöä kertoi olevansa "ehkä" kiinnostuneita tämän kokeilemisestä.

Apua henkilökohtaisen budjetin suunnittelua ja käyttämistä varten ylöjärveläisistä vastaajista kertoi tarvitsevansa 27 henkilöä eli 46 prosenttia. 22 henkilöä eli 37 prosenttia taas ilmoitti, etteivät he tarvitsisi tähän apua: tämä on koko kyselyn keskiarvon alle, joka oli 27 prosenttia. Monet vastaajista eivät saaneet Ylöjärven kaupungilta mitään palveluita, joten heistä useimmat eivät myöskään kokeneet tarvitsevansa palveluidensa suunnitteluun apua. Tämän lisäksi on huomioitavaa, että kyseessä oli nimenomaan vastaajan oma kokemus avuntarpeestaan: esimerkiksi kehitysvammaisten henkilöiden kohdalla oma kokemus aiheesta ei välttämättä vastaisi todellista avuntarvetta.

Eniten ylöjärveläiset vastaajat tahtoivat hankkia henkilökohtaisella budjetilla avustajapalveluita. Näin vastasi kaikista avoimeen kysymykseen vastanneista henkilöistä 13 eli kyseisen kysymyksen vastausten määrään suhteutettuna 36 prosenttia. *"Tarvitsen lisää avustajapalveluita tutuilta avustajilta"*. Toiseksi eniten eli 12 mainintaa sai asumispalvelu: *"Tahdon päästä palvelukotiin, kun en enää pärjää kotona."* Kuljetuspalvelut mainitsi 11 vastaajaa ja virkistystoiminnan yhdeksän vastaajaa: *"Viikonlopuille toivoisin jotain virkistystoimintaa, päivät käyvät hyvin pitkiksi."*

5 LIITTEET

Kutsu henkilökohtaisen budjetin kyselytutkimukseen Pirkanmaalla 1.3. - 31.3.2018

Haluamme kuulla sinun mielipiteesi sote-uudistuksen valmistelussa

Kotikuntasi on mukana henkilökohtaisen budjetin valmisteluprojektissa, jossa selvitetään kyselytutkimuksella miten moni ihminen olisi kiinnostunut kokeilemaan henkilökohtaista budjettia ja millaisia palveluita he haluaisivat ostaa.

Kyselyyn vastaaminen ei sido sinua mihinkään. Kysely tehdään, jotta osaisimme arvioida miten paljon työntekijöitä maakunnassa pitäisi olla henkilökohtaisen budjetin myöntämistä varten ja voisimme kertoa Pirkanmaan yrityksille, millaisia palveluja asiakkaat haluaisivat hankkia. Lisätietoja kyselystä saat kotikuntasi ikäihmisten tai vammaisten palvelujen työntekijöiltä.

Mikä henkilökohtainen budjetti on?

Henkilökohtainen budjetti on erilainen tapa järjestää asiakkaan tarvitsema sosiaalipalvelu. Siinä asiakas voi vaihtaa yhden tai useamman kotikunnan järjestämän sosiaalipalvelun itse valitsemaansa yrityksen tai järjestön palveluun. Henkilökohtaisessa budjetissa asiakas saa päättää itse palvelun sisällön ja sen, kuka palvelun tuottaa. Siitä tulee lakisääteinen oikeus ikäihmisten, vammaisten ja kehitysvammaisten palveluissa 1.1.2020. Henkilökohtaisen budjetin voi saada ikääntynyt tai vammaisen henkilö, joka tarvitsee paljon palveluita arkeensa.

Palvelujen sisällöstä ja euromäärästä sovitaan asiakassuunnitelmassa ikäihmisten palvelujen asiakasohjaajan tai vammaispalvelun sosiaalityöntekijän kanssa. Maakunnan liikelaitos tekee asiakkaan valitsemalle yritykselle maksusitoumuksen. Asiakkaan tilille ei siirry rahaa, vaan maakunta hoitaa laskujen maksamisen.

Pyydämme sinua vastaamaan kyselyyn **31.3.2018** mennessä oheisella lomakkeella tai verkossa <https://palvelut2.tampere.fi/e3/lomakkeet/15482/lomake.html>. Henkilökohtaista budjettia on tähän mennessä kokeiltu Suomessa vain pienillä, alle 20 hengen ryhmillä. Vastauksesi on siksi meille erittäin tärkeä.

Paljon kiitoksia osallistumisestasi maakunnan valmistelutyöhön!

Jaakko Herrala
muutosjohtaja (sote)

Henkilökohtaisen budjetin esivalmisteluprojektia koskevat lisätiedot: projektipäällikkö Hanne-Maria Leppäranta, hanne-maria.lepparanta@tampere.fi tai puhelimitse 040 806 2652

